

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił A. P. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie udowodnił, wymaganego 25-letniego stażu pracy ; ZUS zaliczył 23 lata 9 miesięcy 8 dni stażu sumarycznego, oraz nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach : ZUS uznał 3 lata 2 dni – pracy w szczególnych warunkach .

/decyzja - k. 1/2 II tom akt ZUS/

Wnioskodawca uznał powyższą decyzję za krzywdzącą i w dniu 29 sierpnia 2016 roku złożył odwołanie, wnosząc o zmianę w/w decyzji ZUS poprzez przyznanie prawa do emerytury i uwzględnienie okresów pracy : - w Staży Pożarnej przez 14 lat , na wykańczalni (...) ok. 2 lat , praca w rolnictwie u dziadków od 15 do 18 r życia

/odwołanie - k. 2 /

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że odmówiono wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury z art. 184 ustawy emerytalnej, gdyż do dnia 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił on 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego i 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

/odpowiedź na odwołanie - k. 3-4/

Na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2017 roku wnioskodawca poparł odwołanie, a pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/e-protokół rozprawy z dnia 3.04.2017r. płyta CD - k. 143/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

A. P. urodził się w dniu (...). Ma wykształcenie podstawowe. Ukończył Szkołę Podstawowa dla Pracujących w P. **12 czerwca 1974r.**

/kserokopia świadectw a ukończenia S. ły Podstawowej dla Pracujących k. 11 /.

Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

/ wniosek o emeryturę k. 2 /

W dniu 12 lipca 2012 roku wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę.

/wniosek k. 1 – 4 akt ZUS/

Decyzją z dnia 30 lipca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania wcześniejszej emerytury, gdyż: nie osiągnął wieku emerytalnego, na wymagane 25 lat pracy, udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 roku staż wynoszący jedynie 23 lata 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach

/decyzja - k. 9 I tom akt ZUS/

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania wcześniejszej

emerytury, gdyż: nie osiągnął wieku emerytalnego, na wymagane 25 lat pracy, udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 roku staż wynoszący jedynie 23 lata 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach, uznając za udowodnione 3 lata 2 dni. W uzasadnieniu tej decyzji ZUS wskazał, że do stażu pracy nie zaliczono wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym dziadków od dnia 12.06.1972 roku do dnia 6.10.1974 roku ponieważ gospodarstwo położone było w W., a wnioskodawca zamieszkiwał w P..

/decyzja - k. 17 I tom akt ZUS/

W dniu 4 lipca 2016r. wnioskodawca ponownie złożył wniosek o emeryturę

/wniosek k. 1-4 II tom akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 29 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił A. P. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie udowodnił, wymaganego 25-letniego stażu pracy; ZUS zaliczył 23 lata 9 miesięcy 8 dni stażu sumarycznego, oraz nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach: ZUS uznał 3 lata 2 dni – pracy w szczególnych warunkach.

/decyzja - k. 1/2 akt ZUS/

Wnioskodawca, w okresie **od 7.07.1958r. do 24.11.1974r. zameldowany był w P.** przy ul. (...).

/poświadczenie Urzędu Gminy w P. k. 12 I tom akt ZUS/

Pierwsze lata nauki w szkole podstawowej – od pierwszej do klasy VI odbywały w P.. Szóstą klasę powtarzał dwukrotnie. Powtarzając klasę szóstą – przeniósł się do domu dziadków w W.. Na zajęcia do szkoły w P., odległej o ok. 7 km od woli Ż., dojeżdżał rowerem lub autobusem; czas dojazdu ok. 20 minut. Nauka odbywała się 4 dni w tygodniu w godzinach od 8 do 12. Po zajęciach wracał do W..

/zeznania wnioskodawcy – e –protokół rozprawy z dnia 4.01.2017r. k. 34, płyta CD k. 36/

Ukończył Szkołę Podstawową dla Pracujących w P. **12 czerwca 1974r.**

/kserokopia świadectwa ukończenia Szkoły Podstawowej dla Pracujących k. 11 /.

Dziadek wnioskodawcy: A. M. posiadał i prowadził w latach 1971-1974 gospodarstwo rolne o powierzchni 6.2470 ha, położone w gminie P. w obrębie W. .

/zaświadczenie k. 15 I tom akt ZUS/

W gospodarstwie mieszkała babcia wnioskodawcy – żona A., F. - M. . W domu małżonków M. mieszkała także ich córka C. z mężem. Oni posiadali własnej gospodarstwo o powierzchni ok. 4 ha.

Część gospodarstwa czyli ok. 3 ha, zajmowała łąka. W gospodarstwie rolnym dziadków był inwentarz: koń, 3 krowy, 3 owce, kury, w ilości ok. 50 do 70 sztuk. Na polu uprawiane było żyto, ziemniaki, buraki. Zimą wnioskodawca pomagał dziadkowi przy czynnościach związanych z inwentarzem, wywoził... obornik na przemy; zimą było mniej pracy do wykonania. W styczniu wnioskodawca wyciągał z kopca buraki, poił konia, w marcu - wywoził, wspólnie z dziadkiem – obornik na pola, także w kwietniu i maju. W maju dziadek kosił trawę, a wnioskodawca rozrzucił trawę do suszenia. W czerwcu pomagał dziadkowi przy zwierzętach W lipcu pomagał przy żniwach, sianokosach. W sierpniu – przy pracach po żniwach. We wrześniu uczestniczył w wykopkach ziemniaków i buraków, sianiu zbóż. Także w październiku. Codziennie wykonywał prace przy zwierzętach. W okresie wakacji czynności w gospodarstwie rolnym zajmowały co najmniej 5 godzin, na niekiedy, w czasie nasilenia prac żniwnych do 7 godzin.

/zeznania wnioskodawcy – e – protokół rozprawy z dnia 4. 0 1.201 7 r. k. 34, płyta CD k. 36, , zeznania świadka J. M. – e –protokół rozprawy z dnia 4.01.2017r. k. 34, płyta CD k. 36/

Rodzice odwołującego mieli dwoje dzieci: córkę M. urodzoną w (...)r., która mieszkała z rodzicami w P. i wnioskodawcę. .

/zeznania wnioskodawcy e – e –protokół rozprawy z dnia 4.01.2017r. k. 34, płyta CD k. 36 /

W spornym okresie, w gospodarstwie dziadków , w okresach żniw, pomagały córki : K. i matka wnioskodawcy .

/zeznania wnioskodawcy – e –protokół rozprawy z dnia 4.01.2017r. k. 34, płyta CD k. 36 /

Wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) w P. w okresie od 7.10. 1974r. do 14.05. 1976r., od 16.11.1976r. do 28.02.1978r. , od 20.05.1981r. do 31.01.1983r. jako : pracz pomoc, robotnik transportu wewnętrznego, pomocnik przodownika roty w zakładowej straży pożarnej .

W okresie od 10.05.1978r. do 10.05.1981r. pracował jako pomocnik przodownika roty.

/ś wiadectwo pracy z dnia 16.01.2003r. – akta ZUS I tom, . zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 akta ZUS I tom, /zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 z dnia 6.10.2003r., , wystawionym przez K omenę W. ą Państwowej Straży Pożarnej w Ł. - akta ZUS I tom/

W okresie od 3.02.1983r. do 30.11.1991r. pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako dowódca sekcji w zakładowej straży pożarnej w Zakładach (...) S.A

/ zaświadczenie z dnia 19.09.2003r. akta ZUS I t o m/

W zaświadczeniu z dnia 2.12.1991r. Zakłady (...) potwierdziły pracę wnioskodawcy w Zakładowej straży pożarnej w okresach: 10.05.1978-`10.05.1981, jako strażak 20.05. (...) -31.02.1983 – jako pomocnik przodownika roty, 3/.02.1983r. do 30.11.1991r. jako dowódca sekcji .

/zaświadczenie z dnia 2.12. (...) k. 7 akt ZUS II tom/

Dokonując ustaleń faktycznych, co do kwestionowanego przez organ rentowy okresu Sąd oparł się na zeznaniach odwołującego i świadka J. M. oraz zebranych w niniejszej sprawie dokumentach, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała. Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy jedynie częściowo – tj. w zakresie tego, że pomagał dziadkom w prowadzonym przez nich gospodarstwie rolnym w okresie, gdy uczył się w szkole. Oceniając wiarygodność zeznań wnioskodawcy, Sąd zwrócił uwagę, że wnioskodawca, mimo, jak zeznali , że mieszkał w gospodarstwie dziadków w okresie od czerwca 1972 do października 1974r. , nie wymienił szczegółowo , wykonywanych czynności , zeznał ogólnie , ze „robił wszystko” . Sąd wie notoryjnie, że wiele czynności, koniecznych było , do wykonania w gospodarstwie rolnym, w latach siedemdziesiątych , ale te czynności [wszystkie] [posiadają konkretne nazwy i można je opisać. Wnioskodawca odpowiadał tylko na pytania Sądu , nie przedstawiając żadnych – własnych opisów zdarzeń. Sąd ma na uwadze , że wnioskodawca ma podstawowe wykształcenia, ale zdaniem Sądu, brak wiedzy na temat – faktycznie , praktycznie wykonywanych czynności , wprawdzie ponad 40 lat temu, ale , jeśli byłyby faktycznie – regularnie, systematycznie, wykonywane , zapadłyby w pamięć – młodego wówczas człowieka i dlatego, zdaniem Sadu , uprawniona jest teza, że czynności , wykonywane , bo ten element – spornej rzeczywistości , w oparciu o zeznania świadka J. M. , Sąd uznał za udowodniony przez wnioskodawcę, **stanowiły tylko pomoc** - codzienną dziadkom w gospodarstwie, w okresach, **poza miesiącami od czerwca do października 1972-1974r. zajmującą mniej niż 4 godziny dziennie**. . Sąd zaliczył okresy od czerwca do października od 1972 do 1974r. , gdyż - notoryjnie Sąd wie, że był to okres żniw i prac po żniwach , zatem mógł zająć wnioskodawcy, więcej niż 4 godziny dziennie. Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy , że w tym okresie czynności w gospodarstwie rolnym mogły zająć nawet cały dzień.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w oparciu o zeznania świadka J. M. i samego wnioskodawcy, a nadto w oparciu o zasady logicznego rozumowania i racjonalnego wnioskowania , można przyjąć wyłącznie to, że skarżący w spornych latach : 1972, 1973 i 1974 , w okresach od czerwca do października , czyli okres obejmujący wykopki ziemniaków – we wrześniu

każdego roku, wykonywał, w gospodarstwie rolnym dziadków, prace w wymiarze co najmniej połowy czasu pracy. Sąd Okręgowy nie neguje tego, że odwołujący pomagał dziadkom i że sąsiedzi widywali go w ich gospodarstwie, gdy był uczniem Szkoły Podstawowej dla Pracujących w P. . Jednocześnie trzeba mieć jednak na uwadze i to, że odwołujący, jako uczeń szkoły podstawowej, zdaniem Sądu Okręgowego, nie miał w badanym okresie dość czasu, ażeby pomimo codziennych dojazdów do oddalonej o 7 km szkoły od jego miejsca zamieszkania (co w obie strony daje dziennie wszak ok. 14 km), i co oczywiste pomimo nauki w szkole podstawowej, jak zeznał – odbywającej się przez 4 dni w tygodniu, a później przecież także i w domu, mógł pracować codziennie u gospodarstwa przez co najmniej 4 godziny dziennie. Przyjmując jednak nawet, że około 12.00 wnioskodawca wyjeżdżał ze szkoły, cztery razy w tygodniu, bezpośrednio do oddalonego o około 7 km domu, to potrzebował zapewne czasu na spożycie posiłku czy zmianę odzieży, odrobienie lekcji, przygotowanie się do następnego dnia nauki.

To implikuje brak 25 lat sumarycznego stażu ubezpieczeniowego,

Sąd przeanalizował także okresy pracy wnioskodawcy - poza gospodarstwem rolnym. ZUS uznał prace w szczególnych warunkach w wymiarze 3 lata 2 dni. Wnioskodawca nie przedstawił świadków swojej aktywności w Zakładach (...). ZUS uznał OKRES 3 LAT I 2 DNI – PRACY W (...).

Sąd, na podstawie dokumentacji, przedstawionej przez Komendę Wojewódzką Państwowej straży Pożarnej w Ł. w postaci kopii meldunków o pożarach w latach 1984-1991, które miały miejsce w zakładach (...), z których wynika, że Zawodowa Straż Pożarna w Ł. i Zawodowa Staż (...) w P. korzystały z pomocy zakładowych staży pożarnych z zakładów (...) i (...) [k. 38- 123]. Sąd oparł się, w tym przedmiocie, na okresie, wyszczególnionym w zaświadczeniu z dnia 2.12.1991r. Zakładów (...) [k. 7 akt ZUS] pracy wnioskodawcy w Zakładowej straży pożarnej w okresach: 10.05.1978-10.05.1981, jako strażak 20.05. (...) - 31.02.1983 – jako pomocnik przodownika roty, 3/.02.1983r. do 30.11.1991r. jako dowódca sekcji.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważy, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy uprawnienia ubezpieczonego do emerytury w oparciu o przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 887).

Stosownie **do art. 184 ust. 1** w/w ustawy, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Z kolei w myśl z **art. 27** ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 65 lat (dla mężczyzn) oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat (dla mężczyzn).

W myśl **ust. 2 art. 184** w/w ustawy emerytura, o której mowa w ust. 1 przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że poprzednio (art. 184 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2013 roku), w odniesieniu do ubezpieczonych będących pracownikami ustawodawca wymagał prócz tego rozwiązania stosunku pracy.

Jak wynika z akt sprawy organ rentowy uznał odwołującemu jedynie 23 lata 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Natomiast w niniejszym postępowaniu odwołujący domagał się zaliczenia pracy w gospodarstwie

rolnym swoich dziadków w okresie od dnia 12 czerwca 1972 roku do dnia 6 października a 1974 roku, a więc w trakcie nauki w podstawowej Szkole dla Pracujących w P. . Nadto ZUS uznał tylko 3 lata 2 dni pracy w szczególnych warunkach ,a wnioskodawca domagał się uznania pracy na wykańczalni w (...) Zakładach (...) – przez okres 2 lat i pracy w staży pożarnej 14 lat .

Najpierw przedmiotem analizy był staż ubezpieczeniowy .

W sprawach zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym zastosowanie ma art. **10** ustawy emerytalnej. **Przepis art. 10 ust. 1** wymienia trzy okresy, które z zastrzeżeniem art. 56 można traktować jako okresy składkowe przy ustalaniu prawa do emerytury oraz do obliczania wysokości emerytury. Jako trzeci z nich ustawodawca wymienił w **art. 10 ust. 3** przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Stosownie bowiem do treści art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jako okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powyższa regulacja wprost nie stawia innych wymagań, jakie należy spełniać w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym. Przede wszystkim przepis ten nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy, podczas gdy art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 roku wymaga, aby praca wykonywana była w wymiarze, **co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy.**

Wątpliwości odnośnie interpretacji przepisu art. 10 ust. 1 zostały usunięte licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego, w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia przyjmowano wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie /por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1997, Nr 23, poz. 473; wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 16, poz. 394/.

W orzecznictwie wskazywano również, iż za stałą pracę w gospodarstwie rolnym nie można uznać jedynie doraźnej pomocy w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci, jako członków rodziny rolnika /por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2001, Nr 21, poz. 650/.

Duże wątpliwości dotyczą także sezonowej pracy domownika-ucznia w gospodarstwie rolnym np. podczas przerwy wakacyjnej.

W wyroku z dnia 13 stycznia 1998 r., zapadłym w sprawie sygn. II UKN 433/97, Sąd Najwyższy jasno wypowiedział pogląd o niezaliczalności pracy w gospodarstwie rolnym rodziców wykonywanej podczas wakacji przez dziecko uczęszczające do szkoły /opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1998, Nr 22, poz. 668/.

Jednakże w **wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r.**, Sąd Najwyższy (II UKN 155/00 ; OSNAPiUS 2002, nr 16, poz. 394) odrzucił związek wykonywania czynności rolniczych z kryteriami określającymi termin "domownika" według art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r., kwalifikując te czynności jako okres pracy w gospodarstwie rolnym, wyłącznie za

pomocą spełnienia warunku wykonywania pracy w wymiarze, co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Za zasadnością uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym w czasie wakacji szkolnych, po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy opowiedział się także Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31 sierpnia 2006 r., III AUa 397/06 (Lex nr 253467).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego wyroku podniósł, iż zasadnicze znaczenie należy przypisać odrębności systemów ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 poz. 887) i ubezpieczenia społecznego rolników, które zostały oparte na odmiennych zasadach podlegania ubezpieczeniu, finansowania i udzielania świadczeń. W związku z tym, zdaniem Sądu Najwyższego, przepisy zawarte w tych ustawach, normujące możliwość wzajemnego uwzględniania okresów ubezpieczenia, należy uznać za przepisy szczególne, które wymagają ścisłego interpretowania i ostrożnego stosowania. W ocenie Sądu Najwyższego „okres pracy w gospodarstwie rolnym według ustawy o emeryturach i rentach, mimo że nie jest okresem pracy sensu stricto, a przez podkreślenie, że chodzi o pracę po 16 roku życia, nawiązuje do okresu pracy w gospodarstwie rolnym wykonywanej przez domowników rolnika, czyli osoby mu bliskie, nie może być uważany za przewidziany w art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okres ubezpieczenia społecznego domownika, zwłaszcza że sporne okresy pracy w gospodarstwie rolnym przed dniem 1 stycznia 1983 r. nie były okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu i nie była za nie opłacana składka na ubezpieczenie”.

Przypomnienia w tym miejscu wymaga, w ocenie Sądu Okręgowego, iż wskazany przepis art. 10 Ustawy nie został wprowadzony w oderwaniu od przepisów szeroko rozumianego systemu ubezpieczeń społecznych, w tym przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przed dniem 1 stycznia 1983 roku nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za domownika. Ubezpieczenie to zostało wprowadzone od dnia 1 stycznia 1983 r. w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i dotyczyło domowników, czyli osób bliskich rolnikowi, pracujących w jego gospodarstwie i dla których praca ta stanowiła główne źródło utrzymania.

Na tle art. 10 (wcześniej art. 5 ustawy o rewaloryzacji) zaznaczył się podział okresów uwzględnianych jak okresy składkowe, na okresy objęte ubezpieczeniem społecznym rolników, wymienione w punkcie 1 tego artykułu, oraz okresy, których przed tym dniem ubezpieczenie nie obejmowało. W punkcie 2 tego przepisu chodziło o okres prowadzenia gospodarstwa rolnego, czyli bycia rolnikiem przed 1 lipca 1977 roku (od 1 lipca 1977 roku wprowadzono obowiązkowe ubezpieczenie społeczne rolników), a w punkcie 3 o okres pracy w gospodarstwie rolnym wynikający przed dniem 1 stycznia 1983 roku z innego statusu niż status rolnika (od 1 stycznia 1983 roku wprowadzono ubezpieczenie społeczne domownika).

Powyższe świadczy zdaniem Sądu Okręgowego jednoznacznie o tym, iż ustawodawca, wprowadzając przepis art. 10 ustawy, odnosił go do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, aczkolwiek nie musi być to związane ze stosowaniem wprost definicji domownika, przy ustalaniu uprawnień emerytalnych z FUS. Powyższe wynika już chociażby z dat wymienionych w tym przepisie, które odpowiadają datom wprowadzenia obowiązkowych ubezpieczeń rolnika i domownika. Przed wskazanymi tam datami osoby, które de facto wypełniały definicje rolnika czy domownika, nie były ubezpieczone i nie miały obowiązku odprowadzania składek.

Należy podkreślić, iż ubezpieczenie społeczne służy łagodzeniu konsekwencji socjalnych zdarzeń losowych pozbawiających lub ograniczających możliwości utrzymania się z własnej pracy, takich jak niezdolność do pracy, czy starość i co do zasady polega na gromadzeniu środków finansowych ze składek osób objętych danym rodzajem ubezpieczenia, z których następnie, w razie zaistnienia zdarzenia losowego, wypłaca się odpowiednie świadczenia. Konsekwencją tego jest związanie prawa do świadczeń i ich wysokości z uprzednim opłacaniem składek. Prawo do świadczeń z reguły powstaje po odpowiednio długim okresie opłacania składek przez przyszłych świadczeniobiorców. Jednakże ustawodawca wprowadził wyjątki od wymienionej zasady, nakazując zaliczenie do okresu ubezpieczenia (okresu opłacania składek) innych okresów, tzw. okresów zaliczanych (zaliczalnych) do okresu ubezpieczenia społecznego.

Powyższe dotyczy również **art. 10 ust. 1 pkt 2 i 3** Ustawy. Ustawodawca chcąc zrównać szanse osób wykonujących realnie pracę rolnika czy domownika, przed okresami wymienionymi w przepisie art. 10 Ustawy, z tą samą pracą rolnika, który wykonywał prace rolnicze po 1 lipca 1977 roku i domownika, który wykonywał pracę po 1 stycznia 1983 roku, w zakresie możliwości zaliczenia tych okresów do okresów składkowych uprawniających do nabycia prawa do emerytury, wprowadził zapisy art. 10 Ustawy. A zatem nie można rozpatrywać wskazanego przepisu w całkowitym oderwaniu jego treści od całego systemu ubezpieczeń społecznych, w tym również regulacji dotyczącej ubezpieczeń społecznych rolników. (...) ubezpieczeń społecznych ma być systemem spójnym, wzajemnie się uzupełniającym i niesprzecznym, co wynika między innymi z uregulowań dotyczących przenikania się ubezpieczeń rolniczych z ubezpieczeniami społecznymi z FUS. Nie można np. uwzględnić okresów pracy rolniczej wynikających z art. 10 ust. 1 i 2 podwójnie, tzn. zarówno przy ustalaniu prawa do świadczeń rolniczych, jak i świadczeń pracowniczych i pochodnych, o czym wyraźnie stanowi art. 10 ust. 3 ustawy o e.r. FUS i art. 20 ust. 2 ustawy o u.s.r. (zob. wyrok SN z dnia 20 lutego 1997 r., II UR 2/97, OSNAPiUS 1997, nr 24, poz. 497). Pogląd wyrażony w sprawie II UR 2/97 znalazł potwierdzenie także w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak choćby w wyroku z dnia 8 maja 2007 r., II UK 164/06 (OSNPUSiSP 2008, nr 11-12, poz. 172), gdzie wyraźnie wskazano, że dokonanie przez ubezpieczonego wyboru co do zaliczenia wskazanego okresu do okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do emerytury w określonym systemie (pracowniczym lub rolniczym), uniemożliwia późniejsze zaliczenie tego samego okresu w innym systemie.

W związku z powyższym oczywistym jest, iż zarówno orzecznictwo jak i literatura są zgodne co do tego, że zarówno możliwość traktowania okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i pracy w gospodarstwie rolnym, jako okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego powinna być interpretowana i stosowana w sposób restryktywny.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie jest możliwym dokonanie interpretacji treści art. 10 Ustawy w całkowitym oderwaniu od pojmowanego całościowo systemu ubezpieczeń społecznych. Niewątpliwie, jak wskazał Sąd Najwyższy, przepis art. 10 Ustawy, nie będzie miał zastosowania do osób zatrudnionych przed 1 stycznia 1983 roku na podstawie umowy o pracę. Powstaje jednak pytanie, w jaki sposób należy wówczas potraktować osoby, które wykonywały prace rolnicze, nie będąc osobami bliskimi rolnikowi i które nie zostały zgłoszone do ubezpieczeń jako pracownicy, a od wynagrodzeń których nie odprowadzono składek. Możliwość zaliczenia takim osobom pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczeniowego wprost na podstawie art. 10 ustawy, dokonując interpretacji ich zatrudnienia w gospodarstwie rolnym jedynie na podstawie wymiaru czasu pracy, stawiałaby ich w lepszej sytuacji niż np. pracowników, nie zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych, za których nie były odprowadzane składki. Poza tym rolnicy mogli zawierać również umowy o pracę sezonową z pracownikami. Wydaje się, w związku z tym wielce kontrowersyjne dopuszczenie możliwości stosowania dobrodziejstwa art. 10 Ustawy, do wszystkich osób, niezależnie od ich związania z gospodarstwem rolnym, codziennego korzystania z dochodów tego gospodarstwa, współuczestniczenia w jego tworzeniu i pracy na jego rzecz. A zatem należałoby uznać, iż aczkolwiek niewątpliwie istnieje odrębność systemów ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) i ubezpieczenia społecznego rolników, czyli - zgodnie z wyrokiem SN z dnia 19 grudnia 2000 roku - nie można wprost stosować kryteriów domownika, to jednak praca w gospodarstwie rolnym, w rozumieniu przepisu art. 10 Ustawy, nie może być rozpatrywana w całkowitym oderwaniu od przepisów regulujących ubezpieczenia społeczne rolników. Jeżeli bowiem mamy do czynienia z osobą, która spełnia kryteria rolnika czy domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, to oczywistym jest, że praca tych osób w gospodarstwie rolnym lub jego prowadzenie przed datami wskazanymi w przepisie art. 10 Ustawy, będzie spełniała kryteria wymienionego przepisu. Jeżeli natomiast praca była wykonywana przez osobę obcą rolnikowi, to należałoby rozważyć kwestię zatrudnienia takiej osoby na podstawie umowy o pracę, czy umowy o pracę sezonową, zwłaszcza jeżeli była ona wynagradzana. Jeżeli praca jest wykonywana w okresie wakacji przez dziecko rolnika, dla którego de facto gospodarstwo rolne nadal stanowi centrum życiowe, w którym dziecko mieszkało, pomagało w pracy w gospodarstwie rolnym, wspólnie z rodzicami przyczyniało się do jego rozwoju to również należy zgodzić się z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w cytowanym wyroku, iż może być ona zaliczona jako praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli jest wykonywana w rozmiarze powyżej 4 godzin dziennie. Nadal bowiem stanowi

pracę wymaganą od wnuka - rolnika w celu pomocy dziadkom , wypracowania wspólnego dobra, z którego dziecko korzysta. Taka praca bezsprzecznie zawsze jest nieodpłatna.

W przedmiotowej sprawie natomiast mamy do czynienia z sytuacją, w której skarżący był wnukiem rolnika, ale również domownikiem rolnika, gdyż mieszkał z dziadkami : A. i F. małżonkami M., prowadzącymi gospodarstwo rolne w W. , mimo – formalnego zameldowania wnioskodawcy w P.

Odnosząc się do spornego okresu należy wskazać, że nauka w szkole podstawowej , a wnioskodawca miał już ukończone 16 lat, w innej miejscowości niż gospodarstwo rolne, co do zasady, wyklucza możliwość podjęcia stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w rozmiarze pozwalającym na zaliczenie tej pracy do okresu zatrudnienia. Jedynie wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w którym dana osoba zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac, związanych z prowadzoną działalnością rolniczą w wymiarze nie krótszym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy pozwala na spełnienie przesłanek z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej. Można zatem jedynie przyjąć, że skarżący stale pracował w gospodarstwie rolnym dziadków **w okresie nasilenia prac polowych** związanych z okresem żniw i prac po żniwach czyli **w miesiącach - od czerwca do września włącznie w latach 1972, 1973, 1974 , co Sądowi jest znane notoryjnie**, oraz **w czasie wakacji szkolnych**, w tym bowiem czasie można mówić o jego dyspozycyjności, nadto w lecie zwykle jest więcej prac do wykonania w gospodarstwie rolnym.

Przeniesienie powyższych rozważań na grunt niniejszej sprawy prowadzi do wniosku, że jest możliwym zaliczenie ubezpieczonemu jedynie okresu przypadającego po ukończeniu 16 roku życia w tym okresie tj. od czerwca do końca września w latach 1972 -1974 czyli 12 miesięcy , zatem po zaliczeniu 23 lat 9 miesięcy 8 dni, zaliczonych przez ZUS

Zatem wnioskodawca udowodnił , łącznie z okresem uwzględnionym przez ZUS: 24 lata 9 miesięcy 8 dni **stażu ubezpieczeniowego** .

Brak także 15 l at pracy w szczególnych warunkach.

Sąd przeanalizował także okresy pracy wnioskodawcy - poza gospodarstwem rolnym . ZUS uznał prace w szczególnych warunkach w wymiarze 3 lata 2 dni Wnioskodawca nie przedstawił świadków swojej aktywności w Zakładach (...).

Sąd, na podstawie dokumentacji , przedstawionej przez Komendę Wojewódzką Państwowej straży Pożarnej w Ł. w postaci kopii meldunków o pożarach w latach 1984-1991, które miały miejsce w zakładach (...), z których wynika, że Zawodowa Straż Pożarna w Ł. i Zawodowa Staż (...) w P. korzystały z pomocy zakładowych staży pożarnych z zakładów (...) i (...) [k. 38- 123] . Sąd oparł się, w tym przedmiocie , na okresie , wyszczególnionym w zaświadczeniu z dnia 2.12.1991r. Zakładów (...) [k. 7 akt ZUS] pracy wnioskodawcy w Zakładowej straży pożarnej w okresach: **10.05.1978-`10.05.1981, jako strażak - co uznał ZUS,**

oraz okres 20.05.1981-31.02.1983 – jako pomocnik przodownika roty, 3/.02.1983r. do 30.11.1991r. jako dowódca sekcji czyli **Dział XIV poz. 23 prace funkcjonariuszy pożarnictwa cyt. rozporządzenia 13lat 7 miesięcy 8 dni.**

Sąd nie uwzględnił innych okresów pracy w (...) Zakładach (...) - jako pracy w szczególnych warunkach , gdyż – **brak dowodów jakie** – faktycznie czynności wykonywał wnioskodawca na poszczególnych stanowiskach.

Nawet , gdyby [tryb warunkowy], kierując się literalnym brzmienie stanowiska – robotnik transportu wewnętrznego [Wykaz A Dział VII poz. 4 cyt. Rozporządzenia oraz Wykaz A Dział VII poz. 4 punkt 50 zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r.] w okresie od 16.11.1976r. do 28.02.1978r. , także brak dowodów – faktycznie wykonywanych czynności w ramach tego stanowiska . A nadto , nawet , zaliczając 1 rok 3 miesiące i 14 dni , nie uzyska się , wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Pozostałe stanowisko – prac- pomoc – nie figuruje w zarządzeniu resortowym jako praca w szczególnych warunkach. A , co Sąd podkreśla kolejny raz – brak dowodów jakie faktycznie czynności wnioskodawca wykonywał w ramach tego stanowiska.

Podkreślić należy , że emerytura we wcześniejszym wieku emerytalnym ma charakter wyjątkowy, a warunki jej nabycia należy interpretować ściśle. Aby powstało prawo do emerytury muszą zaistnieć łącznie wszystkie wymienione w przepisach prawa przesłanki.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Zarządzenie : o dpis wyroku wraz z uza sadnieniem doręczyć wnioskodawcy.